

Anmeldelser

Sine Plambech: 'Global sex. Hvad sexarbejdere ved om kærlighed og kapitalisme'. Hans Reitzels Forlag/Gyldendal. 250 sider. 300 kroner

Karl Marx beskrev den moderne kapitalisme som et globaliserende økonomisk system, og siden Marx' tid har de økonomiske transaktioner i stigende grad foregået på kryds og tværs kloden rundt. Vi tænker ikke nærmere over det, men det bliver tydeligt for os, når containerskibene sidder fast i Suezkanalen eller må sejle syd om Afrika. Vi fra det Rige Nord vil have vores varer fra Østen frem – om det så skal koste krudt og kugler. Vi vil også have omsorg, rengøring og sex, så arbejdskraft, som vil løfte disse opgaver, kommer inviteret eller ikke til vores lande. Globalising bliver også tydelig, når vi følger pengestrømme knyttet til salget af varen sex. I 2001 udgav Chicago Universitetsforlag bogen *Global Sex* af sociologi professor Dennis Altman. Som en af de første bøger analyserede den globaliseringen af seksualitet og undersøgte måderne, hvorpå lyst og begær – såvel som ideer om køn, politisk magt og folkesundhed – formes og vareliggøres i og af en global økonomi. Altman pointerede, hvordan transport, massemedier, emigration, multinationale selskaber og nye informationsteknologier bidrager til en global forbrugerkultur. Globalisering handler ikke bare om økonomiske transaktioner, men indvirker på vores kønsrelationer, politik, folkesundhed og migration. Altman skrev om tematikker såsom forholdet mellem sex og politik, globaliseringens forskellige ansigter, sex og politisk økonomi og flere andre begrebslige

tematikker. Et par årtier senere udkommer antropolog Sine Plambechs meget roste bog, som ikke blot deler titel med Altmans bog, men behandler tilsvarende problemstillinger. Plambech beskriver på baggrund af årtiers etnografisk udforskning af immigration, globalisering og sexarbejde, detaljeret de migrerende sexarbejders hverdagsliv, som samtidig indflettes i betragtninger om den globale kontekst af økonomiske og politiske magtforhold og uligheder.

Hun har talt med hundredvis af kvinder og beskriver på baggrund heraf deres rejser og deres liv i de lande, hvor de arbejder, og ikke mindst deres engagement i deres efterladte familier.

Bogens indsigter om migration, sexarbejdernes dobbelte bidrag, hvad angår reproduktionsarbejde, formidles ved at zoome ind på bogens fire hovedpersoner Sommai, Lom, Becky og Vivian og deres historier, som drejer sig om at rejse til Sydkorea, Malaysia, Danmark, Italien, England, Libyen og Dubai for at arbejde. Disse rejsemål er valgt, efter hvor det var muligt at komme ind, og hvor der kunne tjenes penge i et omfang, som gjorde det muligt at sende penge hjem til deres forladte familier. Kvinderne møder massive vanskeligheder og megen modgang, men bogens styrke er at beskrive, hvordan disse kvinder er andet og mere end ofre for tvang, vold, trafficking, mænd, racisme og fattigdom. De er nemlig også viljestærke problemløser, der ihærdigt søger at forbedre deres egen og familiens livssituation økonomisk. Kærlighedsdrevne fungerer de som 'små velfærdstater', der sikrer basale fornødenheder, børns skolegang og hjælp til forældrene,

som ikke længere kan arbejde, og som kan have brug for økonomisk bekostelig lægehjælp. Sexarbejds migranterne sender betydelige summer hjem, ikke blot til egne børn og forældre, men også til søskende og søskendes børn.

Bogen er gribende og let læst med dens mange korte afsnit, som formidler pointer på slagkraftig vis. F.eks. afsnittet "Europa er ægte", hvori afdøde Becky fra Nigeria fortæller: "Alt i Nigeria er uægte. Jeg elsker også de sko, min tante i Italien sender til mig. De er ægte. Det er derfor jeg elsker Europa. Europa er ægte" (s. 96). Eller: "Min far elsker mig nu", hvori Lom fortæller: "Min far og jeg har det godt nu. Det ændrede sig først, da jeg blev skilt, min mor døde, og jeg rejste her til Dubai og kunne sende mange penge hjem. Han kan endda finde på at ringe og sige, at han er bekymret for mig, hvis jeg ikke lige har taget telefonen. Da jeg fik covid, var han så nervøs og ringede hele tiden. Han ser mig som en voksen kvinde nu" (s. 219). Eller afsnittet "My tomorrow must be greater than today", hvori Vivian spørger Sine, om hun ikke kan finde en rar mand til hende, og Vivian siger: "Hvis jeg ikke snart finder en mand, lader jeg mig smugle i bagagerummet på en bil gennem bjergene til Frankrig. Der skulle være mere arbejde der" (s. 190). Kvindernes liv er kendetegnet ved et drive til at forbedre deres liv, men dybest af alt ligger afhængigheden af forhold, de ikke har indflydelse på og kun kan være afmægtige i forhold til. Lige som usikkerhed er et grundvilkår – om Lom ikke kan arbejde mere, er det ikke bare hende, men også hendes familie, der ryger på røven.

Sine Plambech er også en hovedperson i bogen – hvad giver det?

I stedet for at objektivere andre mennesker fra et antaget neutralt guds-øje-perspektiv, som socialvidenskaben har for vane, så inddrager Sine Plambech også sit eget liv. Hun fortæller også om skilsmisse, gæld, børn, abort og forholdet til sin afdøde mor, og på den måde er der

mange fællestræk og identifikationspunkter med de kvinders liv, som hun studerer. At hun gør det, gør jo forskellene mellem et privilegeret (ulighedsbaseret) liv i Nord og kvindeliv i Syd meget konkrete. At få børn eller abort kan ses som almenmenneskelige erfaringer – men hvor trygt disse erfaringer etableres, afhænger af, om man er født i Nord eller Syd. Ved vi det jo godt – men det står tydeligere frem – og verdens uretfærdighed står skærende frem, når en af kvinderne, som ikke har set sine egne børn i årevis, krammer Sines børn, der ofte er med på hendes feltstudier. At Sine lægger sit eget liv til skue, gør ikke bare beretningen gribende at læse – men får også frem, hvordan der er mange lighedspunkter mellem, hvad hendes liv er gået ud på, og hvad de sexarbejdendes liv går ud på, nemlig at skabe gode kår for ens børn og nærmeste.

Plambech skriver, at hun har tøvet med denne involvering af sig selv i bogen. For nogle kunne jo synes, at teksten bliver uvidenskabelig, og andre kunne beklage sig over, at hun tog for megen plads som hvid privilegeret forsker. Jeg synes, det er godt, at hun har gjort, som hun har gjort. For begge indvendinger er jo fjolledede. Det at skjule ens selvinvolvering i at skrive videnskabelige tekster gør jo ikke involveringen mindre. At være explicit omkring den er derfor mere redeligt. Som forsker er det nu engang en selv, der skriver – so oder so – teksten. Man giver forskellige subjekter stemmer og må begrunde sine valg herfor. Jeg synes også, det er perspektivrigt, når Sine som et slags metodologisk credo skriver: "Jeg tror, vi skal være mere hudløse. Jeg tror, vi skal længere ind, mere ærligt, mere rodet, mere solidarisk, mere modigt. Vi må være villige til at afprøve, fejle og undersøge forskellige greb, sætte os selv på spil fra det mere personlige som forældreskab, tab, sorg, kærlighed og gæld, til hvordan vi er forbundet med kolonisme, slaveri og udnyttelse. At åbne for den skrøbelighed og skam har betydning for vores empati, indlevelse og tolk-

ning" (s. 12). Særligt den sidste sætning om skammens betydning for vores empati synes jeg er vigtig og interessant. For kan bogen hjælpe os med at se vores egen skamfulde deltagelse i opretholdelsen af ulighederne og uretfærdighederne mere direkte i øjnene? Jeg håber, den kan.

Oprørere eller afmægtige?

Flere af bogens anmeldelser fremhæver sexarbejderne som stærke kvinder, som kæmper for det, de har kært. En af dem taler ligefrem om dem som "handlekraftige oprørere" (se POV:<https://pov.international/global-sex-sine-plambech/>), og det er godt, at Plambech ikke beskriver dem som rene stakler, når de nu er så entreprenante, ihærdige og stærke, som de er. Men det skal ikke få os til at glemme, at de er afmægtige i forhold til de ulighedsskabende økonomiske og politiske strukturer, som jo har gjort deres liv tiltagende vanskeligt. At se dem som "handlekraftige oprørere" hjælper måske privilegerede personer med at dulme skamfuldheden. For vi ved godt, at der ikke er nogen legitim grund til, at disse kærlige mennesker ikke skulle have de samme trygge livsvilkår som os. At de ikke har det, er jo ikke udtryk for naturlove eller guds vilje, men bare en omstændighed ved basale ulighedsforhold, som vi med menneskerettighederne siger, at vi ønsker væk, men som vi reproducerer dag ud og dag ind. For er der egentlig nogen, som vil gøre op med ulighedsskabende økonomisk tankegang og livet i hedonistiske trædemøller, hvor velfærdsdanskeren tumler med ferieovervejelser a la: "Hvor skal vi nu flyve på ferie? Bali? Nej, jeg er træt af Bali – lad os prøve noget andet". Hvad skal vi gøre med den større forståelse af disse kvinder, som dobbeltbidrager til den sociale reproduktion hos os og i hjemlandene? Vi, som sidder empatisk på flæsket i Fort Europa og kan synes, det er synd, at emigrantarbejderne er så langt væk fra deres børn, samtidig med at vi gerne vil have au pairs og immigranter til at arbejde i syge- og ældreplejesektoren.

Det er jo det store spørgsmål, og retningen af svaret herpå går mere i retning af global retfærdighed fremfor kriminalisering af sexarbejde. Disse kvinder er jo rigeligt belastet med skam og stigma i forvejen både hjemme og ude. Global retfærdighed forstået som omfordeling af økonomiske ressourcer, så *alle* mennesker kan leve et materielt trygt liv med basale fornødenheder og uddannelsesmuligheder, er faktisk eneste vej frem. For så ville kvinderne ikke være tvunget til at rejse for at sikre økonomisk trygge liv for sig selv og deres familier. Hvad Plambech nærmere mener om dette spørgsmål, siger bogen ikke noget om, hvilket er fair nok. Sigtet er jo at formidle en kompleks forståelse af de migrerende kvinders levede liv, og det sigte realiserer bogen på fornemste facon.

Poul Poder, Sociologisk Institut, Københavns Universitet